

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA INFRASTRUKTURY¹⁾**

z dnia 13 grudnia 2002 r.

**w sprawie czasu pracy i wypoczynku członków załóg statków powietrznych oraz
kontrolerów ruchu lotniczego.**

(Dz. U. z dnia 18 grudnia 2002 r.)

Na podstawie art. 103 ust. 4 ustawy z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze (Dz. U. Nr 130, poz. 1112) w związku z art. 129⁴ § 1 Kodeksu pracy zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki rozliczania czasu pracy członków załóg statków powietrznych oraz kontrolerów ruchu lotniczego oraz warunki wykonywania przez nich czynności.

§ 2. Użyte w rozporządzeniu określenia oznaczają:

- 1) "czas wykonywania czynności lotniczych" - czas lotu i czas wykonywania następujących czynności na ziemi:
  - a) organizowania lotu przed startem statku powietrznego w czasie określonym przez pracodawcę,
  - b) oczekiwania na lot przed startem statku powietrznego,
  - c) wykonywania czynności po wylądowaniu lub zakończeniu lotu, w czasie określonym przez pracodawcę,
  - d) postoju między lądowaniami,
  - e) pełnienia dyżurów na lotnisku;
- 2) "czas lotu":
  - a) statku powietrznego, z wyłączeniem śmigłowca" - czas liczony od chwili, gdy statek powietrzny ruszy z miejsca zaparkowania w celu wykonania lotu, aż do chwili jego zatrzymania się po locie na miejscu wyznaczonym do jego zaparkowania lub wyłączenia przez niego wszystkich silników,
  - b) "śmigłowca" - czas liczony od chwili uruchomienia wirnika nośnego do chwili jego zatrzymania;
- 3) "czas dojazdu" - czas, który członek załogi statku powietrznego spędza w drodze między miejscem wypoczynku wyznaczonym przez pracodawcę poza portem macierzystym a miejscem rozpoczęcia pracy i odwrotnie;
- 4) "czas wypoczynku" - nieprzerwany i określony czas, w którym pracownik zwolniony jest od pełnienia wszelkich obowiązków służbowych;
- 5) "czas powiadomienia" - ustalony przez pracodawcę okres od chwili powiadomienia pracownika przebywającego na dyżurze o konieczności zgłoszenia się do pracy do chwili przystąpienia pracownika do pracy;
- 6) "czas pracy z przerwą" - oznacza pracę składającą się z dwóch odcinków pracy rozdzielonych przerwą;
- 7) "port macierzysty" - oznacza miejsce wyznaczone przez pracodawcę dla członka załogi statku powietrznego, z którego rozpoczyna on i kończy lot lub cykl lotów; w miejscu tym w normalnych warunkach pracodawca nie jest odpowiedzialny za jego zakwaterowanie;
- 8) "personel pokładowy" - oznacza członka załogi statku powietrznego pełniącego podczas lotu obowiązki niezwiązane z prowadzeniem statku powietrznego oraz niebędącego członkiem personelu lotniczego;
- 9) "przerwa w czynnościach lotniczych" - czas wolny od wszelkich obowiązków, krótszy niż czas wypoczynku, którego połowę wlicza się do czasu pracy;
- 10) "lotnictwo usługowe" - świadczenie usług lotniczych przy użyciu statków powietrznych, innych niż przewóz lotniczy;

11) "lotnictwo ogólne" - wykonywanie statkami powietrznymi innych lotów niż przewóz lotniczy i loty usługowe.

§ 3. Członek załogi statku powietrznego oraz kontroler ruchu lotniczego nie może przystąpić do wykonywania czynności lotniczych, jeżeli jego stan psychiczny lub fizyczny uniemożliwia mu pełnienie obowiązków w wymaganym przez pracodawcę zakresie lub może zagrażać bezpieczeństwu lotu.

§ 4. Niezależnie od ewidencji wynikających z Kodeksu pracy, pracodawca prowadzi dla każdego członka załogi statku powietrznego odrębną ewidencję zawierającą informacje dotyczące jego:

- 1) czasu pracy;
- 2) czasu wykonywania czynności lotniczych;
- 3) czasu lotu;
- 4) czasu wypoczynku i dni wolnych.

§ 5. Do ewidencji, o której mowa w § 4, dołącza się kopie meldunków o przekroczeniu czasu wykonywania czynności lotniczych i skróceniu czasu wypoczynku.

§ 6. Członkowie załóg statków powietrznych wchodzący w skład personelu lotniczego, wykonujący loty w różnych rodzajach lotnictwa, obowiązani są do prowadzenia wykazu czasu lotów, czasu pełnienia czynności lotniczych i czasu wypoczynku oraz do przedstawiania ich pracodawcy.

§ 7. Czas wykonywania czynności lotniczych na symulatorze lotu lub w przypadku lotów szkolnych i treningowych nie może przekroczyć 10 godzin w okresie dobowym.

Rozdział 2

Czas pracy personelu lotniczego w przewozie lotniczym

§ 8. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego, wykonującego loty w przewozie lotniczym, nie może przekroczyć norm czasu pracy:

- 1) przeciętnie 40 godzin na tydzień oraz 480 godzin - w przyjętym trzymiesięcznym okresie rozliczeniowym;
- 2) 1.900 godzin - w ciągu roku kalendarzowego, z zastrzeżeniem § 11.

§ 9. Czas wykonywania czynności lotniczych członka załogi statku powietrznego wchodzącego w skład personelu lotniczego, w zależności od czasu zgłoszenia się do lotu, składu załogi oraz ilości lądowań, określony jest w tabelach nr 1 i 2:

Tabela nr 1. Załoga wieloosobowa (skład załogi statku powietrznego ustalony w instrukcji użytkowania w locie danego typu statku powietrznego)

Czas zgłoszenia się do lotu (według czasu lokalnego portu startu)	Maksymalna ilość lądowań i czas wykonywania czynności lotniczych			
	1-2 lądowań	3-4 lądowań	5-6 lądowań	7 i więcej lądowań
06 ⁰⁰ -06 ⁵⁹	12 ^{1/2} godziny	11 ^{1/2} godziny	10 godzin	9 godzin
07 ⁰⁰ -13 ⁵⁹	13 godzin	12 ^{1/2} godziny	11 godzin	10 godzin
14 ⁰⁰ -17 ⁵⁹	12 ^{1/2} godziny	12 godzin	10 godzin	9 godzin
18 ⁰⁰ -21 ⁵⁹	12 godzin	11 godzin	9 godzin	8 godzin
22 ⁰⁰ -05 ⁵⁹	11 godzin	10 godzin	9 godzin	8 godzin

Tabela nr 2. Załoga jednoosobowa

Czas zgłoszenia się do lotu (według czasu lokalnego portu startu)	Maksymalna ilość lądowań i czas wykonywania czynności lotniczych			
	1-4 lądowań	5 lądowań	6 lądowań	7 i więcej lądowań
06 ⁰⁰ -06 ⁵⁹	9 godzin	8 ^{1/4} godziny	8 godzin	8 godzin
07 ⁰⁰ -13 ⁵⁹	10 godzin	9 ^{1/4} godziny	8 ^{1/4} godziny	8 godzin
14 ⁰⁰ -17 ⁵⁹	9 godzin	8 ^{1/4} godziny	8 godzin	8 godzin
18 ⁰⁰ -21 ⁵⁹	8 ^{1/2} godziny	8 godzin	8 godzin	8 godzin
22 ⁰⁰ -05 ⁵⁹	8 godzin	8 godzin	8 godzin	8 godzin

§ 10. Czas wykonywania czynności lotniczych określony w tabelach nr 1 i 2 może być przedłużony w przypadku:

- 1) zastosowania pracy z przerwą;
- 2) zwiększenia składu załogi statku powietrznego o członków personelu lotniczego;
- 3) decyzji dowódcy statku powietrznego w razie nieprzewidzianych okoliczności w czasie wykonywania operacji lotniczych.

§ 11. 1. Czas lotu członka załogi statku powietrznego wchodzącego w skład personelu lotniczego nie może przekroczyć:

- 1) 900 godzin - w roku kalendarzowym;
- 2) 100 godzin - w miesiącu kalendarzowym.

2. Dopuszczalny nieprzerwany czas lotu w załodze wieloosobowej nie może przekraczać wartości określonych w tabeli nr 3:

Tabela nr 3

Czas zgłoszenia się do lotu	Dopuszczalny czas lotu
06 ⁰⁰ -06 ⁵⁹	10 godzin
07 ⁰⁰ -13 ⁵⁹	10 godzin
14 ⁰⁰ -17 ⁵⁹	9 ^{1/2} godziny
18 ⁰⁰ -21 ⁵⁹	9 ^{1/2} godziny
22 ⁰⁰ -05 ⁵⁹	9 godzin

§ 12. Pracodawca jest obowiązany określić czas zgłoszenia się do lotu obejmujący czas niezbędny do przygotowania lotu, jednak nie krótszy niż 30 minut przed czasem planowanego lotu.

§ 13. 1. Jeżeli czas pracy jest przedzielony planowaną i uwzględnioną w rozkładzie lotów przerwą, to czas wykonywania czynności lotniczych określony w tabelach nr 1 i 2 ulega przedłużeniu w następujący sposób:

- 1) przerwa wynosząca 3-6 godzin 59 minut - przedłużenie o 1/2 czasu przerwy;
- 2) przerwa wynosząca 7-9 godzin 59 minut - przedłużenie o 2/3 czasu przerwy albo 1^{1/2} czasu przerwy, jeżeli przerwa nastąpiła pomiędzy godziną 20⁰⁰ a 8⁰⁰ czasu lokalnego.

2. Przedłużenie czasu wykonywania czynności lotniczych, o którym mowa w ust. 1, przed przerwą i po przerwie, nie może przekraczać 8 godzin, a przedłużony w ten sposób czas pracy nie może być dłuższy niż 18 godzin.

3. W czasie jednego okresu wykonywania czynności lotniczych może być tylko jedna przerwa.

4. Przepisów ust. 1-3 nie stosuje się do czasu pracy w zwiększonym składzie załogi statku powietrznego, o którym mowa w § 15.

§ 14. Czas pobytu członka załogi statku powietrznego, wchodzącego w skład personelu lotniczego, na lotnisku położonym poza portem macierzystym, przekraczający 6 godzin, uprawnia do wypoczynku w warunkach hotelowych.

§ 15. 1. W przypadku zwiększenia składu wieloosobowej załogi statku powietrznego o drugą kompletną załogę, w skład której wchodzi członkowie personelu lotniczego, czas wykonywania czynności lotniczych może być przedłużony do 18 godzin, a nieprzerwany czas lotu do 15 godzin.

2. W przypadku zwiększenia składu załogi statku powietrznego o jednego pilota, który ma uprawnienia do wykonywania funkcji dowódcy statku powietrznego na danym typie statku powietrznego, czas wykonywania czynności lotniczych nie może przekroczyć 15 godzin, a nieprzerwany czas lotu 12 godzin.

3. Załoga statku powietrznego w zwiększonym składzie nie może wykonywać więcej niż 2 lądowania w przypadku, o którym mowa w ust. 1 i 2.

4. Jeżeli planowany czas wykonywania czynności lotniczych członków personelu lotniczego wchodzących w skład wieloosobowej załogi statku powietrznego, o której mowa w ust. 1 i 2, w zwiększonym składzie:

- 1) nie przekracza 16 godzin - to załodze niewykonywającej czasowo czynności należy zapewnić rozkładane fotele oddzielone od kabiny załogi i pasażerów;
- 2) wynosi 16 lub więcej godzin - to załodze niewykonywającej czasowo czynności należy zapewnić miejsca do leżenia oddzielone od kabiny załogi i pasażerów.

§ 16. Jeżeli członek personelu lotniczego wchodzący w skład załogi statku powietrznego przystępuje do pracy:

- 1) poza portem macierzystym - pracodawca zapewnia mu czas wypoczynku, co najmniej tak długi, jak poprzedni czas pracy, lub w wymiarze 10 godzin, w zależności od tego, który z tych okresów jest dłuższy;
- 2) w porcie macierzystym - pracodawca zapewnia mu czas wypoczynku określony w pkt 1, z tym że:
  - a) po pracy z przerwą - czas wypoczynku powinien wynosić co najmniej tyle, ile wynosił poprzedni czas pracy łącznie z przerwą, obliczony zgodnie z § 13,
  - b) po wykonaniu lotu w pasie strefowej zmiany czasu - czas wypoczynku powinien wynosić co najmniej 48 godzin czasu liczonego od godziny 24⁰⁰ czasu lokalnego dnia przylotu.

§ 17. 1. Czas wypoczynku określony w § 16 pkt 1 może być skrócony maksymalnie o 3 godziny, lecz wypoczynek nie może być krótszy niż 10 godzin, pod warunkiem że:

- 1) poprzedni czas wypoczynku wynosił co najmniej tyle, ile czas wypoczynku określony w § 16 pkt 1;
- 2) liczbę godzin, o którą został skrócony wypoczynek, dodaje się do następnego czasu wypoczynku, który nie może już ulec skróceniu;
- 3) czas wypoczynku nie może być skracany przed lub po wykonywaniu pracy z przerwą.

2. Czas wypoczynku określony w § 16 pkt 2 lit. a powinien być przedłużony do:

- 1) 36 godzin - w ciągu kolejnych 7 dni albo
- 2) 60 godzin - w ciągu kolejnych 10 dni.

3. Członkowi personelu lotniczego przysługuje:

- 1) tyle dni wolnych do wszelkich zajęć w porcie macierzystym, ile w przyjętym okresie rozliczeniowym przypada dni wolnych od pracy, w tym w każdym miesiącu co najmniej 1 dzień wolny przypadający w niedzielę lub święto; w skład tych dni mogą wchodzić okresy wypoczynku;
- 2) wyznaczone dni wolne podawane są do wiadomości z co najmniej 24-godzinnym wyprzedzeniem i tak rozplanowane, aby mogły być wykorzystane w porcie macierzystym.

4. Jeżeli w ciągu 7 kolejnych dni jeden z co najmniej trzech planowanych rozkładów czasu pracy przypada między godzinami 01⁰⁰-06⁰⁰ czasu lokalnego i różnica czasu między dwoma miejscami, w których wypada wypoczynek, jest mniejsza niż 4 godziny, to okres wypoczynku 36 godzin, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, należy przedłużyć do 48 godzin.

§ 18. 1. Jeżeli planowany czas dojazdu z miejsca pracy do miejsca zakwaterowania wyznaczonego przez pracodawcę poza portem macierzystym przekracza 2 godziny w obu kierunkach, to do czasu wypoczynku dodaje się nadwyżkę czasu dojazdu ponad planowane 2 godziny tego dojazdu.

2. Jeżeli czas pobytu w miejscu zakwaterowania nie jest krótszy niż 10 godzin, a planowany czas dojazdu jest krótszy niż 1 godzina i 30 minut, to różnica między tym czasem a czasem dojazdu może być odjęta od czasu wypoczynku.

§ 19. Poza portem macierzystym członek personelu lotniczego wykonujący lot w pasie strefowej zmiany czasu może przystąpić do pracy, jeżeli nieprzerwany zajęciami służbowymi okres wypoczynku wynosił co najmniej tyle, ile czas wykonywania czynności lotniczych, jednak nie mniej niż 14 godzin - gdy różnica czasu wynosiła co najmniej 4 godziny, a nie mniej niż 16 godzin - gdy różnica czasu wynosiła co najmniej 6 godzin.

§ 20. 1. Przekroczenie czasu wykonywania czynności lotniczych, w tym czasu lotu, w ciągu kolejnych 24 godzin może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego w razie:

- 1) konieczności wykonania lotu w celach poszukiwawczych lub ratowniczych;
- 2) opóźnienia lotu z przyczyn uzasadnionych, a w szczególności z powodu:
  - a) niesprzyjających warunków atmosferycznych,
  - b) oczekiwania na pasażerów,
  - c) usuwania usterek,
  - d) wydłużonego kołowania

- nie więcej jednak niż o 2 godziny, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Czas wykonywania czynności lotniczych w ciągu kolejnych 24 godzin może zostać przekroczony o 3 godziny w przypadku wykonywania lotu w zwiększonym składzie załogi.

3. Dowódca składa pracodawcy pisemny meldunek o każdorazowym przekroczeniu czasu wykonywania czynności lotniczych lub skróceniu czasu wypoczynku.

4. W przypadku przekroczenia czasu wykonywania czynności lotniczych lub skrócenia czasu wypoczynku o 1 godzinę lub więcej, pracodawca przesyła kopię meldunku, o którym mowa w ust. 3, wraz z wyjaśnieniem okoliczności przekroczenia czasu wykonywania czynności lotniczych lub skróceniu czasu wypoczynku, do Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego w terminie 14 dni od dnia złożenia meldunku.

§ 21. 1. Dyżury mogą być pełnione w porcie macierzystym, w innym miejscu wyznaczonym przez pracodawcę lub telefonicznie. Członek załogi statku powietrznego powinien być zdolny do podjęcia pracy.

2. Limity czasu pełnienia dyżuru określa tabela nr 4:

Tabela nr 4

Czas powiadamiania	Maksymalny czas dyżuru
do 5 godzin 59 minut	12 godzin
od 6 godzin i więcej	18 godzin

§ 22. 1. W przypadku pełnienia dyżuru poza portem macierzystym, gdy czas dyżuru przekracza 6 godzin albo ponad 4 godziny dyżuru przypadają między godziną 22⁰⁰-06⁰⁰ czasu lokalnego, pracodawca zapewnia odpowiednie warunki zakwaterowania.

2. W przypadku gdy dyżur pełniony jest w porcie lotniczym, pracodawca zapewnia odpowiednie warunki pełnienia dyżuru.

3. Czas dyżuru telefonicznego wlicza się do czasu pracy w wymiarze 50% czasu dyżuru, z wyłączeniem pierwszych 4 godzin.

4. W przypadku opóźnienia odlotu, czas pomiędzy planowaną godziną odlotu a ponownie wyznaczoną godziną odlotu zalicza się do czasu pełnienia dyżuru.

Rozdział 3

Czas pracy personelu lotniczego w lotnictwie ogólnym

§ 23. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego w lotnictwie ogólnym nie może przekroczyć norm czasu pracy, o których mowa w § 8.

§ 24. 1. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego nie może przekroczyć:

- 1) 10 godzin czasu wykonywania czynności lotniczych - w ciągu kolejnych 24 godzin;

- 2) 6 godzin czasu lotu - w ciągu kolejnych 24 godzin;
- 3) 30 godzin czasu lotu - w tygodniu kalendarzowym;
- 4) 100 godzin czasu lotu - w miesiącu kalendarzowym;
- 5) 600 godzin czasu lotu - w roku kalendarzowym.

2. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego wykonujący loty krótkie (loty po kręgu, do strefy i loty w rejonie lotniska), w czasie których start i lądowanie odbywają się na tym samym lotnisku, powinien mieć zapewnioną przerwę w pracy, określoną w tabeli nr 5:

Tabela nr 5

Czas wykonywania czynności lotniczych	Przerwa
do 3 godzin	30 minut
do 6 godzin	1 godzina
od 6 do 8 godzin	1 godzina 30 minut
powyżej 8 godzin	2 godziny

§ 25. Przekroczenie czasu wykonywania czynności lotniczych w ciągu kolejnych 24 godzin może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego - o 2 godziny.

§ 26. Do spraw nieuregulowanych przepisami niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 2.

Rozdział 4

Czas pracy personelu lotniczego w lotnictwie usługowym

§ 27. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego w lotnictwie usługowym nie może przekroczyć norm czasu pracy, o których mowa w § 8.

§ 28. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego w lotnictwie usługowym nie może przekroczyć:

- 1) czasu wykonywania czynności lotniczych - określonego w tabelach nr 1 i 2;
- 2) czasu lotu w ciągu kolejnych 24 godzin:
  - a) w załodze wieloosobowej - określonego w tabeli nr 3,
  - b) w załodze jednoosobowej - określonego w tabeli nr 6:

Tabela nr 6. Czas lotu w załodze jednoosobowej

Czas zgłoszenia się do lotu	Maksymalna ilość lądowań i czas lotu			
	1-4 lądowań	5 lądowań	6 lądowań	7 i więcej lądowań
06 ⁰⁰ -06 ⁵⁹	7 godzin	6 ^{1/4} godziny	6 godzin	6 godzin
07 ⁰⁰ -13 ⁵⁹	8 godzin	7 ^{1/4} godziny	6 ^{1/2} godziny	6 godzin
14 ⁰⁰ -17 ⁵⁹	7 godzin	6 ^{1/4} godziny	6 godzin	6 godzin
18 ⁰⁰ -21 ⁵⁹	6 ^{1/2} godziny	6 godzin	6 godzin	6 godzin
22 ⁰⁰ -05 ⁵⁹	6 godzin	6 godzin	6 godzin	6 godzin

- 3) 100 godzin czasu lotu - w miesiącu kalendarzowym;
- 4) 800 godzin czasu lotu - w roku kalendarzowym.

§ 29. Jedną godzinę lotu wykonanego na wysokości poniżej 50 metrów od powierzchni ziemi przyjmuje się jako 1 godzinę i 20 minut czasu wykonywania czynności lotniczych.

§ 30. Jedną godzinę lotu wykonywanego na wysokości powyżej 3.600 metrów od powierzchni ziemi na statku powietrznym, który nie ma kabiny ciśnieniowej, przyjmuje się

jako 1 godzinę i 20 minut czasu wykonywania czynności lotniczych.

§ 31. 1. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego w lotnictwie usługowym nie może przebywać za sterami statku powietrznego bez przerwy dłużej niż 3 godziny, z wyłączeniem planowanych przelotów.

2. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego w lotnictwie usługowym, wykonujący loty krótkie w rejonie lotniska, powinien mieć przerwy w wykonywaniu czynności lotniczych, określone w tabeli nr 7:

Tabela nr 7

Czas wykonywania czynności lotniczych	Czas przerwy
do 3 godzin	30 minut
do 6 godzin	1 godzina
od 6 do 8 godzin	1 godzina 30 minut
ponad 8 godzin	2 godziny

§ 32. Przekroczenie czasu wykonywania czynności lotniczych określonego w tabelach nr 1 i 2 w ciągu kolejnych 24 godzin może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego w razie:

- 1) udziału w akcji poszukiwawczo-ratowniczej, patrolowaniu akwenów wodnych i obszarów leśnych oraz w akcjach gaśniczych - o 2 godziny;
- 2) wykonywania zabiegów agrochemicznych upraw rolnych i leśnych zagrożonych przez szkodniki - o 3 godziny.

§ 33. Przekroczenie czasu lotu określonego w § 28 pkt 2 może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego w sytuacji, o której mowa w § 32 pkt 1 i 2 - o 2 godziny.

§ 34. Przekroczenie czasu wykonywania czynności lotniczych, o którym mowa w § 32, lub przekroczenie czasu lotu, o którym mowa w § 33, może nastąpić jedynie w dwóch kolejnych dniach z zachowaniem 40-godzinowego tygodniowego czasu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym.

§ 35. Do spraw nieregulowanych przepisami niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 2.

Rozdział 5

Czas pracy personelu lotniczego w Lotniczej Służbie Ratownictwa Medycznego oraz Transportu Medycznego

§ 36. Czas pracy członka załogi statku powietrznego wchodzącego w skład personelu lotniczego w Lotniczej Służbie Ratownictwa Medycznego oraz Transporcie Medycznym nie może przekroczyć:

- 1) norm czasu:
  - a) wykonywania czynności lotniczych - 12 godzin w ciągu kolejnych 24 godzin,
  - b) pracy - przeciętnie 40 godzin na tydzień oraz 480 godzin w przyjętym trzymiesięcznym okresie rozliczeniowym,
  - c) pracy - 1.900 godzin w roku kalendarzowym;
- 2) czasu lotu:
  - a) 8 godzin - w ciągu kolejnych 24 godzin,
  - b) 80 godzin - w miesiącu kalendarzowym,
  - c) 800 godzin - w roku kalendarzowym.

§ 37. Przekroczenie czasu wykonywania czynności lotniczych określonego w § 36 pkt 1 lit. a w ciągu kolejnych 24 godzin może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego w razie:

- 1) udziału w akcji ratowniczej - o 2 godziny;
- 2) lotu z chorym lub rannym pacjentem do punktu opieki medycznej lub w celu dostarczenia krwi lub organów ludzkich do przeszczepów - o 3 godziny.

§ 38. Przekroczenie czasu lotu określonego w § 36 pkt 2 lit. a może nastąpić za zgodą dowódcy statku powietrznego w razie wykonywania zadań określonych w § 37 - o 2 godziny.

§ 39. Przekroczenie czasu wykonywania czynności lotniczych, o którym mowa w § 37, lub czasu lotu, o którym mowa w § 38, może nastąpić jedynie w dwóch kolejnych dniach z zachowaniem tygodniowej normy czasu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 3 miesięcy.

§ 40. Minimalny czas wypoczynku po okresie wykonywania czynności lotniczych powinien wynosić 8 godzin i 30 minut.

§ 41. 1. Okres dyżuru obejmuje maksymalnie 8 dni, w których wypełniane są obowiązki Lotniczej Służby Ratownictwa Medycznego oraz Transportu Medycznego.

2. Okres dyżuru, w którym zawarty jest czas wypoczynku krótszy niż 10 godzin w ciągu kolejnych 24 godzin, nie może trwać dłużej niż 4 dni.

§ 42. Czas pełnienia dyżuru nie może przekraczać 15 godzin i 30 minut na dobę.

§ 43. Czas przerwy w wykonywaniu czynności lotniczych przekraczający 1 godzinę w czasie pełnienia dyżuru nie jest zaliczany do czasu wykonywania czynności lotniczych.

§ 44. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności wystąpiło przedwczesne, zagrażające bezpieczeństwu, zmęczenie pilota, jest on obowiązany podjąć decyzję o wcześniejszym zakończeniu dyżuru.

§ 45. Przed każdym okresem dyżuru określonym w § 41 wypoczynek nie może być krótszy niż 24 godziny.

§ 46. Do spraw nieuregulowanych przepisami niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 2.

Rozdział 6

Czas pracy personelu lotniczego wykonującego loty na śmigłowcach

§ 47. Członek załogi statku powietrznego wchodzący w skład personelu lotniczego wykonujący loty na śmigłowcach nie może przekroczyć norm czasu pracy określonych w § 8.

§ 48. Ograniczenia czasu wykonywania czynności lotniczych i czasu lotu określa tabela nr 8:

Tabela nr 8

Lokalny czas startu	Jeden pilot		Dwóch pilotów	
	czas wykonywania czynności lotniczych	maksymalny czas lotu	czas wykonywania czynności lotniczych	maksymalny czas lotu
06 ⁰⁰ -06 ⁵⁹	9 godzin	6 godzin	10 godzin	7 godzin
07 ⁰⁰ -07 ⁵⁹	10 godzin	7 godzin	11 godzin	8 godzin
08 ⁰⁰ -13 ⁵⁹	10 godzin	7 godzin	12 godzin	8 godzin
14 ⁰⁰ -21 ⁵⁹	9 godzin	6 godzin	10 godzin	7 godzin
22 ⁰⁰ -05 ⁵⁹	8 godzin	5 godzin	9 godzin	6 godzin

§ 49. Czas przerwy członka załogi statku powietrznego wchodzącego w skład personelu lotniczego wykonującego w szczególności loty widokowe, dowoży do i z platformy wiertniczej, ze średnią ilością 6 lub więcej lądowań w ciągu godziny, powinien wynosić co najmniej 30 minut na każde 3 godziny pracy.

§ 50. 1. W przypadku wykonywania skomplikowanych operacji lotniczych, w szczególności przy przewożeniu ładunków oraz pracach montażowych, pracodawca określa maksymalną długość czasu pracy członka załogi statku powietrznego z zachowaniem ograniczeń określonych w tabeli nr 8.

2. Czas pracy, o którym mowa w ust. 1, podlega zatwierdzeniu przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego.

§ 51. Czas lotu nie może przekroczyć:

- 1) 80 godzin czasu lotu - w miesiącu kalendarzowym;
- 2) 800 godzin czasu lotu - w roku kalendarzowym.

§ 52. Czas wypoczynku członka załogi statku powietrznego wchodzącego w skład personelu lotniczego po zakończeniu czynności lotniczych nie może być krótszy niż 12 godzin.

§ 53. Do spraw nieuregulowanych przepisami niniejszego rozdziału stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 2.

Rozdział 7

Czas pracy personelu pokładowego

§ 54. Członek personelu pokładowego nie może przekroczyć norm czasu pracy określonych w § 8.

§ 55. Czas wykonywania czynności lotniczych personelu pokładowego, w zależności od czasu zgłoszenia się do pracy, określony jest w tabeli nr 9:

Tabela nr 9

Czas zgłoszenia się do pracy Czas lokalny	Czas wykonywania czynności lotniczych
06 ⁰⁰ -06 ⁵⁹	13 ^{1/2} godziny
07 ⁰⁰ -13 ⁵⁹	14 godzin
14 ⁰⁰ -17 ⁵⁹	13 ^{1/2} godziny
18 ⁰⁰ -21 ⁵⁹	13 godzin
22 ⁰⁰ -05 ⁵⁹	12 godzin

§ 56. Czas wykonywania czynności lotniczych określony w tabeli nr 9 może być zwiększony:

- 1) w przypadku, o którym mowa w § 13;
- 2) na polecenie dowódcy statku powietrznego w przypadku zakłóceń operacyjnych.

§ 57. 1. W przypadku zwiększenia czasu wykonywania czynności lotniczych, nie może on przekroczyć 18 godzin na dobę w locie długodystansowym.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, personelowi pokładowemu należy zapewnić odpowiednie warunki wypoczynku.

§ 58. Jeśli czas wykonywania czynności lotniczych:

- 1) przekracza 16 godzin - każdy członek personelu pokładowego powinien być zwolniony od wszelkich zajęć w czasie lotu na 1/3 czasu lotu liczonego w ten sposób, że od planowanego czasu lotu odejmuje się 1 godzinę, pozostałość dzieli się przez 3, a dla 1/3 liczby personelu pokładowego zapewnione są oddzielone od kabiny załogi i pasażerów miejsca do leżenia;
- 2) przekracza 14 godzin, a nie przekracza 16 godzin - każdy członek personelu pokładowego powinien być zwolniony od wszelkich zajęć w czasie lotu na 1/4 czasu lotu liczonego w ten sposób, że od planowanego czasu lotu odejmuje się 1 godzinę, pozostałość dzieli się przez 4, a dla 1/4 liczby personelu pokładowego zapewnione są oddzielone od kabiny załogi i pasażerów rozkładane fotele;

- 3) przekracza czas wykonywania czynności lotniczych określony w tabeli nr 9, a nie jest dłuższy niż 14 godzin - każdy członek personelu pokładowego powinien być zwolniony od wszelkich zajęć w czasie lotu co najmniej na 1 godzinę.

Rozdział 8

Czas pracy kontrolerów ruchu lotniczego

§ 59. 1. Czas pracy kontrolerów ruchu lotniczego nie może przekroczyć 12 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin na tydzień w okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 3 miesięcy.

2. Czas pracy kontrolerów ruchu lotniczego obejmuje w szczególności:

- 1) pracę na stanowisku operacyjnym kontroli ruchu lotniczego;
- 2) czynności pomocnicze i przygotowawcze do wykonywania czynności na stanowisku operacyjnym;
- 3) czas odprawy przed rozpoczęciem pracy zmiany dziennej lub nocnej;
- 4) przejmowanie i przekazywanie stanowiska operacyjnego;
- 5) prowadzenie i nadzorowanie szkolenia praktycznego oraz egzaminowania;
- 6) przerwę, o której mowa w ust. 3.

3. W czasie pracy kontrolerów ruchu lotniczego zapewnia się przerwy w wymiarze do 50% dobowego wymiaru czasu pracy, w ciągu której pracownik pozostaje w gotowości do pracy.

§ 60. Szczegółowy rozkład czasu pracy kontrolerów ruchu lotniczego określa regulamin pracy.

§ 61. 1. Liczba następujących po sobie bezpośrednio dni pracy nie może przekroczyć czterech.

2. Liczba następujących po sobie bezpośrednio dni wolnych nie może przekroczyć czterech.

3. Po pracy w porze nocnej pracodawca zapewni 12-godzinny nieprzerwany okres wypoczynku.

§ 62. 1. Maksymalny czas pracy bez przerwy wynosi:

- 1) na stanowisku operacyjnym kontrolera radarowego - do 2 godzin;
- 2) na stanowisku operacyjnym kontrolera proceduralnego - do 2 godzin;
- 3) na pozostałych stanowiskach operacyjnych wymagających kwalifikacji kontrolera ruchu lotniczego - do 3 godzin;
- 4) na stanowisku operacyjnym asystenta kontrolera ruchu lotniczego - do 3 godzin.

2. W organach kontroli ruchu lotniczego portów lotniczych o małym natężeniu ruchu lotniczego czas pracy, o którym mowa w ust. 1, może być zwiększony o 3 godziny na stanowisku operacyjnym kontrolera radarowego i kontrolera proceduralnego.

3. Okres przerwy, o której mowa w § 59 ust. 3, na stanowisku operacyjnym wynosi nie mniej niż 1 godzinę dla każdego rodzaju stanowiska operacyjnego.

§ 63. Przepisy § 59-62 stosuje się odpowiednio do osób nieposiadających licencji kontrolera ruchu lotniczego podczas ich szkolenia lotniczego na stanowiskach operacyjnych kontroli ruchu lotniczego.

§ 64. Traci moc zarządzenie Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności z dnia 28 marca 1989 r. w sprawie czasu pracy i wypoczynku personelu latającego (M. P. Nr 8, poz. 76, z 1990 r. Nr 14, poz. 113 oraz z 1996 r. Nr 60, poz. 565 i Nr 68, poz. 644).

§ 65. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

---

¹⁾ Minister Infrastruktury kieruje działem administracji rządowej - transport, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 4 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Infrastruktury (Dz. U. Nr 32, poz. 302).